

El CADCI en la història de Catalunya

Des de la seva fundació, al 1903, fins a la derrota a la guerra, el CADCI va portar una ingent tasca que es va sumar a la vitalitat de la societat catalana de l'època.

La vida del Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria (CADCI) de Barcelona entre 1903 i 1939 és un bon exemple de la vitalitat de la societat civil catalana d'aquest període. D'una banda, aquesta entitat era formada per treballadors mercantils amb una mentalitat que aspirava a l'ascens en l'escala professional i l'establiment per compte propi, amb la corresponent traducció en una línia associativa moderada o reformista. De l'altra, es va adscriure, des del primer moment i de manera decidida, al moviment catalanista, del qual seria un dels principals components populars. Ara bé, es tractava d'una agrupació que es definia unitària i de composició plural, si bé aviat s'hi va fer sentir la influència de la Unió Catalanista i més endavant les agrupacions promogudes per Francesc Macià.

Fundació i primeres passes. La seva organització. La fundació del CADCI es va produir a principi de març de l'any 1903, després de diverses reunions al cafè dels 4 Gats. Catorze joves dependents signaren l'acta constitutiva i elegiren com a primer president Carles Font i Rovira. Van redactar una declaració —que va aparèixer al diari *La Veu de Catalunya* el 14 de maig del 1903—, en la qual situaven la seva iniciativa dins del moviment d'emancipació, llibertat i autonomia que commovia la societat catalana. Els promotors manifestaven la seva voluntat que la dependència mercantil i industrial adquirís, per mitjà de l'associació, “la palanca social més poderosa de l'època”, una presència i una capacitat d'influir positivament a favor de l'estament mercantil i dels drets de Catalunya. Alhora emmarcaven el seu esforç associatiu en la necessitat de substituir “l'acció tirànica i opressora de l'estat per l'acció lliure, fecunda i redempto-

ra de la iniciativa individual”, és a dir, el que avui diríem “societat civil”.

Els iniciadors del CADCI dirigiren la seva iniciativa a la “instrucció i autonomia”; la propaganda de les doctrines autonomistes i difusió de la instrucció i cultura entre la dependència com a mitjà “per aconseguir la millora moral i material de les quals tan necessitada es troba la nostra classe”. S'hi afegirien el mutualisme, l'esport i l'excursionisme. Per complir aquests objectius van crear les seccions de propaganda (després secció permanent de propaganda autonomista) i la d'ensenyament (més tard, secció permanent d'educació i instrucció).

Les conferències van ser les primeres activitats, i Martí i Julià, tot tractant de l'esdevenidor del problema social, en va encapçalar la llista, a més de freqüentar sovint la seva sala d'actes i gaudir aquí d'un grup actiu de seguidors. En el futur s'hi podria escoltar tota mena de dirigents polítics i personatges de la cultura i de la política, des d'un Francesc Cambó fins a un Andreu Nin.

A mitjan novembre del 1903 es van fer les primeres classes d'aritmètica. A partir del 1904 van començar a funcionar les Escoles Mercantils Catalanes, on s'impartirien estudis d'idiomes, càlcul i tinença de llibres, taquigrafia, gramàtica, escriptura catalana i una assignatura denominada “Drets i deures del ciutadà”, que donava Joan Bardina. El 1909-1910 es va establir un pla d'estudis de quatre cursos que l'any següent va esdevenir de tres. Les classes serien, habitualment, de 9 a 11 h de la nit. Al maig del 1904 es formava una comissió encarregada d'estudiar la constitució d'una germanetat o mutualitat per als socis que havia de donar lloc a la formació de la secció permanent de socors mutus per a casos de cessantia, invalidesa i malaltia. Alhora també s'endegaven activitats esportives

CENTRE AUTONOMISTA DE DEPENDENTS
DEL COMERCÍ I DE L'INDUSTRIA

REVISTA : ANYAL

Publicació de la Secció Permanent
de Propaganda Autonomista

1914

amb la secció d'excursionisme creada l'abril del 1903, que es diria més endavant d'esports i excursions, i que era una subsecció de la d'educació.

Els estatuts del setembre del 1903 estructuraven l'entitat en seccions permanents amb una important vida pròpia, representades en el consell directiu del Centre, i subseccions representades en les juntes directives de cada secció permanent. El president de l'entitat, el secretari general, el caixer i el bibliotecari eren elegits per la junta general de socis, mentre que els vicepresidents i vocals ho eren per les juntes generals de cada secció permanent. El català era la llengua oficial del Centre i aquest article no es podia modificar en el futur. Un butlletí, *Acció*, n'era el portaveu. A les tres primeres seccions permanents de propaganda autonomista, educació i instrucció i socors mutus, el 1910 s'hi afegirien la secció permanent d'esports i excursions i la de relació i treball (més endavant d'Organització i Treball). Els socis fonamentalment serien numeraris (o actius) i havien d'ésser assalariats, però també hi havia socis protectors que podien ésser d'altres nuclis professionals o antics socis actius establerts pel seu compte. En una reforma posterior dels estatuts aquests socis protectors passarien a ésser-ho de la secció permanent d'educa-

ció i instrucció. Els protectors sols tenien veu en els afers del CADCI i eren elegibles solament per als càrrecs de caixer i subcaixer.

Catalanisme i reformisme social:

1903 i 1914. El CADCI creixeria de pressa. L'abril del 1903 tenia 85 socis. Onze anys després, el 1914, superava els 3.000, el 1920 quasi eren 7.200, i prop de 10.000 el 1925. Les matrícules de les seves escoles també progressarien paral·lelament: de 489 matrícules durant el curs 1904-1905 es va passar a més de 1.400 matrícules a partir del curs 1916-1917, i de catorze matèries que s'impartien el curs esmentat del 1904-1905 a més de quaranta el curs 1920-1921. Les escoles serien un dels factors principals d'impuls de l'entitat per la forta demanda que experimentarien i de mobilitat d'estatges del CADCI fins a la compra de la seva seu a la rambla de Santa Mònica l'any 1914.

El CADCI esdevindria un punt de referència del nacionalisme, tant en les seves activitats internes i periòdiques (inauguracions dels cursos, festes de l'aniversari, festa de repartiment de premis a partir del 1911, etc.) com en iniciatives exteriors, com l'organització de la commemoració de l'Onze de Setembre a partir del 1905, tot reprenent el gest

Revista Anyal del CADCI pertanyent a l'any 1914. Aquesta publicació recollia la notable tasca del Centre. La demanda d'autogovern va pujar amb el nou segle. Dalt, manifestació davant el Palau de la Generalitat, cap al 1919.

El CADCI va créixer de pressa. L'abril del 1903 tenia 85 socis. Onze anys després, al 1914, superava els 3.000; el 1920 quasi eren 7.200, i prop de 10.000 el 1925. Les matrícules de les seves escoles també van progressar: de 489 el curs 1904-1905 a més de 1.400 a partir del curs 1916-1917.

A l'esquerra, la seu del CADCI, a la rambla Santa Mònica de Barcelona, al poc de patir un atac de l'exèrcit. A sota, cartell electoral del Front d'Esquerres.

GENERALITAT D'EMPLEATS DE COMERÇ
TECNICS DE LA INDÚSTRIA DE CATALUNYA
F.E.T.

Balanc dels resultats obtinguts pels dependents de comerç de Catalunya sota els governs de "els canals i el riu"

DEPENDENTS/DEPENDENTES/
VOTEU CONTRA EL FRONT ANTICATALÀ DE
L'ORDRE PATRONAL I REACCIONARI

VOTEU EL FRONT
D'ESQUERRES!

L'alternança de períodes democràtics i dictatorials no va afavorir gaire el CADCI, que va patir tancaments i divisions constants

La dictadura i la Segona República.

La dictadura, però, aturaria la vida i l'evolució del CADCI. Miguel Primo de Rivera va perseguir el CADCI i el deixà en mans dels sindicats lliures. Tots els socis s'aglutinaren en defensa de l'entitat, fora d'una minoria escassa que col·laborà amb els ocupants i que foren motejats amb el malnom de *filipinos*. L'arribada de la República facilità la recuperació del CADCI pels seus associats i la represa de les seves activitats. Francesc X. Casals, nomenat conseller de Treball de la Generalitat, va ser substituït per Manuel Juliachs en la presidència de l'entitat, canvi que consolidava la línia del nacionalisme republicà d'esquerres. Però llavors s'agreuaren les divisions en l'interior de l'entitat que havien començat a aparèixer en l'etapa anterior. Les posicions ideològiques de caire socialista revolucionari o comunista hi guanyaren pes. Sobretot va ser l'opció de la Minoria d'Oposició Mercantil a la direcció del Centre que es constituï com una organització dintre de l'organització.

Es tractà, de fet, d'un conflicte generacional, ideològic i polític que reflectia les tensions polítiques entre Esquerra Republicana i els grups a la seva esquerra, i fins i tot probablement al si de la mateixa esquerra, i en aquest sentit es tractava d'una lluita pel control de l'entitat. Per a uns era el moment de fer del CADCI el bastió de la independència catalana, i per a altres —o uns i altres alhora— de convertir l'entitat en una sindical de treballadors mercantils.

El triomf de Jaume Cardús a la presidència del CADCI, al consell general del 17 d'agost del 1934, va representar la desclosa d'aquest procés, la participació del Centre en els fets del 6 d'octubre i, amb la mort de Jaume Compte, la projecció pràctica dels ideals nacionalistes dels nous animadors.

El nou tancament del Centre i el context exterior no permeteren, tanmateix, que els nous dirigents de l'entitat poguessin dur a terme els seus projectes i estabilitzessin la seva vida interior, desballestada per les tensions passades. El Centre romandria tancat fins després de les eleccions del 16 de febrer del 1936. Els associats que parlaven en nom de la secció d'organització i treball, des de les

planes de la premsa, donaren suport a la candidatura del Front d'Esquerres, tot trencant així, per primer cop, la neutralitat oficial que mantenia l'associació.

A finals d'aquest mes, Pere Aznar, diputat al Parlament de la República, membre de l'antiga Minoria d'Oposició Mercantil i militant del Partit Català Proletari, va ser elegit president del CADCI, en detriment de la candidatura de Jaume Cardús. L'elecció, tanmateix, es donava en un clima i unes circumstàncies difícils i de poca participació electoral (Aznar va ser elegit per tot just 412 vots).

En crear-se el PSUC la majoria dels dirigents del CADCI pertanyien als nuclis originaris d'aquesta formació política. En caure la UGT sota la influència comunista, el CADCI esdevenia, ja esclatada la guerra, una secció més d'aquella central sindical, en unes condicions evidentment antiestatutàries, però explicables per la situació generada pel conflicte armat i el procés revolucionari. Encara, el juliol del 1937, Pere Aznar entrava a formar part del comitè executiu del PSUC. El CADCI va participar en l'esforç de la defensa republicana.

Acabada la guerra, l'exèrcit vencedor ocupava el CADCI i el clausurava. No obstant això, molts dels seus associats continuaren defensant el mateix ideari de l'entitat tant tant a l'exili com a l'interior.

Fons:

DIVERSOS AUTORS: *Catalunya avant! Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria (CADCI) 1903/1939*, Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1992.

FERRER, J.; LLADONOSA, M.: "Nacionalisme català i reformisme social en els treballadors mercantils a Barcelona entre 1903 i 1939. El CADCI." Dins de BALCELLS, A. (Ed). *Teoría y práctica del movimiento obrero en España (1900-1936)*, Fernando Torres Editor, València, 1977, p. 281-329.

LLADONOSA, M.: *Catalanisme i moviment obrer: el CADCI entre 1903 i 1923*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, 1988.

Manuel Lladonosa i Vall-llebrera